Appelenten gestolen

1609 was een jaar van vrede. In april kwam men tussen de noordelijke en de zuidelijke Nederlanden tot een bestand dat op heel wat plaatsen uitgeroepen werd.
Die doorluchtichste princen **Albert ende Isabella Clara Eugenia**, eertzhertoghen van Oostenrijck, &c. ter eenre. ende die doorluchtighe heeren, die heeren Staten Generael vande Vereenichde Nederlanden, ter anderer zijden, konden de vrede ondertekenen.

In 1608 had Pieter van der Keere *of Petrus Kaerius* een kaart van Vlaanderen getekend en daarop had hij de Poperingevaart niet vergeten.

Kaart van Vlaanderen 1608
Auteur - Pieter van der Keere – of Pieter Kaerius.

Begin 1609 was er een diefstal van appelboompjes of appel – enten gebeurd en bij het oplossen van deze diefstal werden enkele schippers betrokken.
De eerste getuigenis komt van Mahieu Oustlant. – uitspraak: Oestland.

Getuigenissen

Compareerde[1] ten onderschreven daeghe voor burghmeesters ende schepenen vander stede van Poperynghe, **Mahieu Oustlant**,
welcken comparant heeft verclaerst ende by solemnele eede gheaffirmeert[2],
dat gheleden ontrent xxj – *21* - jaren ofte daer ontrent, **Caerle Hessele filius Christiaen**, ghevanghen verweerder,
is ghecomen woonen met hem deposant den tyt van twee, zoo drie saysoenen
ende van tzynen huuse ghynck woonen met **Jan Ellebout**, bailliu van **Berten,**
in welcke prochie hy comparant oock was woonende ende nu ter tyt woonende es
ende naderhant es noch andermael ghecomen woonen
(naer dien hy vertrocken was vande huuse van de zelve bailliu)
met de voornoemde Oustlant, een halff jaer

Caerle Hessele is dus twee keer bij Mahieu Oustlant te Berten komen wonen, een eerste keer, 21 jaar geleden, 2 tot 3 jaar en een tweede keer, voor een half jaar. Berten ligt nu juist over de Franse grens en is een buurgemeente van Boeschepe.

ende tzydert welcke tyt , de zelve deposant hem niet meer ghesien en heeft dan eens,
ghereserveert, dat hy Caerle voorseit ghecommen es tzynen deposants huuse op eenen
dyssendaegh nuchtens vroegh; ontrent zeven hueren op **St. Blasius dagh**[3], laetstleden,
wesende patroon vande kercke van Bertene,
alwaer hy Caerle gheanimeert zynde heeft ghevraecht ofte doen vraeghen anden deposant
ofte hy begheerde eenighe appelenten te coopen,
de welcke den voornoemde Caerle aldaer had omme te vercoopen –
waer op den deposant cleene wille hadde van die te coopen,
tzelve ziende den zelve Caerle,
seyde jeghens hem deposant: **Wilse ghy niet, ic sal ze draeghen tot Belle omme aldaer te vercoopen**
Eyndelinghe heeft hy deposant de zelve appelenten wesende in ghetaele van zesse,
ende daer vooren ghegheven ende betaelt iij – *3* - pond ofte iiij pond parisis
ende vertrocken den zelven Caerle van daer,
beloofde andermael den deposant corts daer naer noch andere ghelycke appelenten te brynghen,
volghende de zelve belofte, es den voornoemde Caerle aldaer ghecomen met noch zes andere appelenten, neghen ofte x – *10* - daeghen naer dat by de eerste appelenten vercocht hadde,
ende heeft hy deposant de andere zes boomkens jeghens de zelve Kaerle ghecocht ende voor

---

[1] Compareren = verschijnen
[2] by solemnele eede gheaffirmeert = met plechtige eed bevestigt
[3] Blasisusdag = *Wikipedia* - Blasius is vooral bekend als de beschermheilige van hen die lijden aan keelaandoeningen. Binnen de katholieke Kerk wordt in veel parochies **op 3 februari** na de mis de Blasiuszegen gegeven, waarbij de priester of de diaken twee - tijdens Maria Lichtmis gewijde -kaarsen kruiselings voor iemands keel houdt. Hierbij wordt de volgende zegen uitgesproken: Per intercessionem Santi Blasii liberet te Deus a malo gutteris et a quovis alio malo in nomine Patris et Filii et Spiritus Sancti ('Moge God u op voorspraak van de heilige Blasius bevrijden van keelziekten en andere kwalen in de naam van de Vader en de Zoon en de Heilige Geest').

de zelve ghegheven een spynt coorne[4] ende den zelve Caerle beloofde ten zelven daeghe **noch meer andere appelenten te brynghen,** de welcke de deposant beloofte te coopen,
duerende hy Caerle seyde jeghens den comparant dat hy verhuusen moeste ende dat hy zyn queckerie[5] moeste breken ende de appelenten vut den lande delven
ende dat hy woonde inde keete van **Ghelein Diedeman** die ghetrauwet heeft de dochtere van **Passchier Behaeghel** ende boven dien zeyde oock den zelve Caerle dat hy maer een kint en hadde, wesende een dochtere ende die daeghelicx vut ghynck omme te nayen die daer mede machtich was de cost te winnen.
Actum present als vooren den **vjde maerty 1609**

Hoe Caerle Hessele aan die appelenten kwam, legt hij dus in detaiel uit. Hij woont in de 'keete' van Ghelein Diedeman, waar hij die 'enten' kweekt in zijn kwekerij. Nu moet hij echter verhuizen en dus heeft hij zijn enten uitgegraven en verkoopt hij ze. Hij is getrouwd met de dochter van Passchier Behaegghel en heeft één dochter, die met naaien haar kost verdient. Dit alles is een aanvaardbare uitleg en met deze uitleg probeert Mahieu Oustlant ook uit te leggen dat hij niet wist dat deze appel-enten gestolen waren en dat hij dus geen heler is. Om één en ander te bevestigen, heeft Mahieu, zijn zoon Pieter, 18 jaar meegebracht.

Compareerde den zelve daeghe voor **Pieter vande Peerboome**, burghmeester, **Pieter Oustlant filius Mahieu,** zoone vande voorgaende deposant, oudt xviij – *18* - jaeren ofte daer ontrent, gheexamineert bye ede daertoe behoorlick ghemaent,
deposeert dat de ghetughenesse van Mahieu Oustlant, zijnen vadere, nopende tfaict vande coopynghe ende vercoopynghe vande voornoemde appelenten **van poincte te poincte, zoo warachtich es,** metghaders de propoosten[6] die den zelve Mahieu ende aen de voornoemde Caerle Hessele onder anderen ghehadt thebben, warachtich zijn zoo die aldaer gheschreven zyn
Anders niet wetende, sluut zijne depositie.

De volgende getuige is een schipper uit Ieper.

Compareerde ten onderschreven daeghe voor schepenen hier onder ghenaemt **Anthoine Sarasyn,** schipper, woonende binnen de stede van Ypre,
oudt xlviij - *48* - jaeren ofte daer ontrent,
ghetuughe, gheexamineert op eede daer toe behoorlick ghemaent,
zeght ende affirmeert dat hy hedent date deser staene **byde Steenbrugghe** bin dese stede,

---

[4] Spint = <u>*De Bo*</u>: "eene graanmaat van twee achtendeelen" *of iets meer dan 31 liter. De Bo legt het als volgt uit:*

FRANKART, o., klemt. op *kart.* Ipersche graanmate van 15 ½ liters. Twee frankart maken een spint, en vier spint den Iperschen zak van 125 liters. Een frankart tarwe, rogge, haver. " Item xxvj haelster drye *frankart* onderschotene evene." (Gends charter-boekje.) " Den meulenaere en sal niet meer moghen|nemen dan onder-half pondt meels van elcken *franckaerde.* " (Cost. v. Iper.)
— Men zegt ook Verkaart en Achtendeel.

[5] Queckerie = kwekerij
[6] Propoosten = de gesproken woorden

heeft ghesien commen **zeker persoon vut de vanghenesse** gheleedt tusschen sheeren dienaren **naer de proostie deser stede,**
welcke persoon hy deposant over een maendt ofte daer ontrent,
naer zyn beste onthoudt, **ghesien heeft ten overdraeghe vande Coppernolle**,
ghelaeden met een vrecht appelenten ofte boomkens
daer den zelve persoon hem deposant, als danne onbekent toesprekende zeker anderen schipper, aldaer oock zynde, hem vraeghde
of hy niet en zoude wille in nemen te bevrechtighen zeker quantiteyt van boomkens ofte enten tot de nombre van een hondert ofte daer ontrent –
niet wetende den deposant, of zij onderlinghe dien angaende eenighe absolute vorwaerde macten ofte niet, …

Anthoine Sarasyn, schipper van Ieper heeft dus, toen hij op de steenbrugge te Poperinge stond, Caerle Hessele zien komen die vanuit de gevangenis naar de proosdij meegevoerd werd tussen twee 's heren dienaren of politieagenten in. Hij herkende hem als de man die hij aan de overdracht van de Coppernolle gezien had en aan een andere schipper vroeg of deze een vracht 'appelenten' voor hem wilde vervoeren. Hij wist niet of die andere schipper op het aanbod ingegaan was.
De getuigenis gaat verder:

weet niet min wel dat den voornoemde onbekenden persoon, zeyde jeghens den zelven schipper: **Ick zal dese boomkens** (sprekende vande ghonne die hy by hem hadde) **hier laten ende dander zal ic in desen avent ofte te nacht beschicken –**
ende ghevraecht waer den zelve persoon beleet de zelve ghelevert te hebben ende wat dien angaende ende naer gheschiet es – zecht danaf niet te weten midts tzelve den deposant niet en an ghynck ende weet niet wat danaf gheschiet es, zegght oock - hy die spreeckt –
dat den voornoemde onbekende persoon
alsdan oock ten propooste quam jeghensover **Jooris van Daele, woonende te Berghen St. Winocx** nopende de zelve bevrechtynghe,
welcke proposten hem deposant hem vut memorie zyn ende al ist zoo dat de naeme vande zelve persoon de zelve depsoant onbekent es, zecht nochtans wel te weten dat het es den zelve, die hy heden heeft zien leeden tusschen sheeren dienaren, zoo voorseyt es ontrent den xj heuren voor noene
Aldus ghehoort – present **Guilleaume Rouvroy**, burghmeestere ende **Loys vande Goosteene,** schepenen den 8 marty 1609

Anthoine heeft ook gezien dat Hessele in gesprek kwam met Joris van Daele, een schipper van Sint Winoksbergen en hoewel hij de naam van Hessele niet kende, weet hij zeker dat het dezelfde persoon is, die hij nu door de politie-agenten zit leiden.
De volgende getuige is Jan van Grefschepe.

Compareerde ten onderschreven daeghe voor tcollegie vande wet **Jan van Grefschepe**, oudt vertich jaeren ofte daer ontrent, oorconde op eedt ondervraecht,
ghetuught ende affirmeert dat hy ghewroch[7]t heeft met Caerle Hessele ende ghevelt heeft het elst van **Pieter de Clercq** ontrent ofte voor de vastenavent lastleden –
in welcke elste ghecommen es **Marcx Maerten**, de welcken vraeghde jeghens hem deposant, **Pieter Verborne** ende de voornoemde Caerle Hessele omme te coopen jeghens hemlieden eenighe quantiteyt van **harynck perskens**, twelcke den deposant niet en begheerde te doene,

[7] Gewrocht : gewerkt

nemaer zecht dat den voornoemde Caerle Hessele vercocht an de voornoemde Marcx Maerten de nombre van vjc – *600* - perskens, voor de somme van iiij – *4* - schele par thondert ende de zelve by de voornoemde Caerle hem Marcx ghelevert voor ghelycke prys
Exposeert noch daertoedat hy ghetuughe was, dat zy tzamen vonden al werken inden zelve elste **een appelboomken**, twelck appelboomken hy Caerle wilde vut rueden ende met hem draeghen, twelcke den depoxant niet en wilde ghedooghen,
nochtans begheerde den zelve Caerle, tzelve boomken met hem te draghen, zegghende in wetten vercocht, ende zeide hy Caerle dat tzelve niet gheschieden en mochte, heeft hy Caerle met zyn haumes tzelve boomken afghehauwen
niet breeders wetende, sluut zijne depositie.

Hier krijgen we een ander verhaal. Jan van Grefschepe getuigt dat hij samen met Caerle Hessele – de beklaagde – en Pieter Verborne de 'elst' of het bos van Pieter de Clercq gekapt heeft. Daar kwam dan Marc Maerten die van hen **'haring perskens'** *wilde kopen. Dat zullen we staken of stokken geweest zijn om haring te drogen aan te hangen. Terwijl de andere twee boswerkers niets durfden verkopen, verkocht Caerle Hessele 600 'haring perskens' aan Maerten. Die zullen dus ook gestolen geweest zijn uit het bos van Declercq.*
Daarnaast vertelt Jan van Grefschepe, dat men in het bos een appelboompje vond, dat Caerle wilde uitspitten en meenemen maar toen Jan van Grefschepe hem zei dat dat niet mocht, nam Caerle Hessel zijn hauwmes en hakte het boompje af.
Dan laat men de schipper Jooris van Daele van Sint Winnoksbergen aan het woord. Jooris werd eerst in Sint-Winnoksbergen bevraagd, en deze akte is bewaard gebleven, met daaraan de zegel van Sint-Winnoksbergen – SAP A53.

Allen den gonnen die dese jeghenwoordighe letteren zullen zien ofte ghelesen worden burchmeesters, schepenen ende keurheers der stede ende casselrie van Berghen St. Winnox, saluut
doen te weten dat heden date deser
voor ons ghecommen ende verschenen in persoon **Joris van Dale filius Pieters**,
vry schipper deser stede, oudt ontrent zevenvichtich jaren
den welcken heeft wel ende wettelick op solemnelen eedt, hoghelick daertoe ghestaeft - gheseyt, ghetuycht ende gheattesteert by desen - voor warachtich,
als dat hy swoensdachs den xxven – *25* - february lestleden,
passerende met zyn schip, bevrecht up Poperinghe, tusschen Westvleteren ende het Duynhuus,
smorghens al vrouch, ghemoet heeft eenen manspersoon gheladen up de schouders met zeker vrecht ofte quantiteit jonghe schoone appelinten -
ghecleedt met een leyren wambays ende sober zwart casacxken daerup zonder voorder van zynen abyten te weten
ende hem anders te kennen ofte an te sprecken
ende hy attestant wezende upden asschenwoensdach daerna thuuse van **Jaques Verschoote**, **weirdt in den Gouden Leeuwe**[8] te Poperinghe voorseid,
heeft hy die spreckt tot hem Verschoote gheseyt dat hy moeste doen beschicken twee peirboominten

[8] De Gouden Leeuw = momenteel de bank BNP Parisbas Fortis

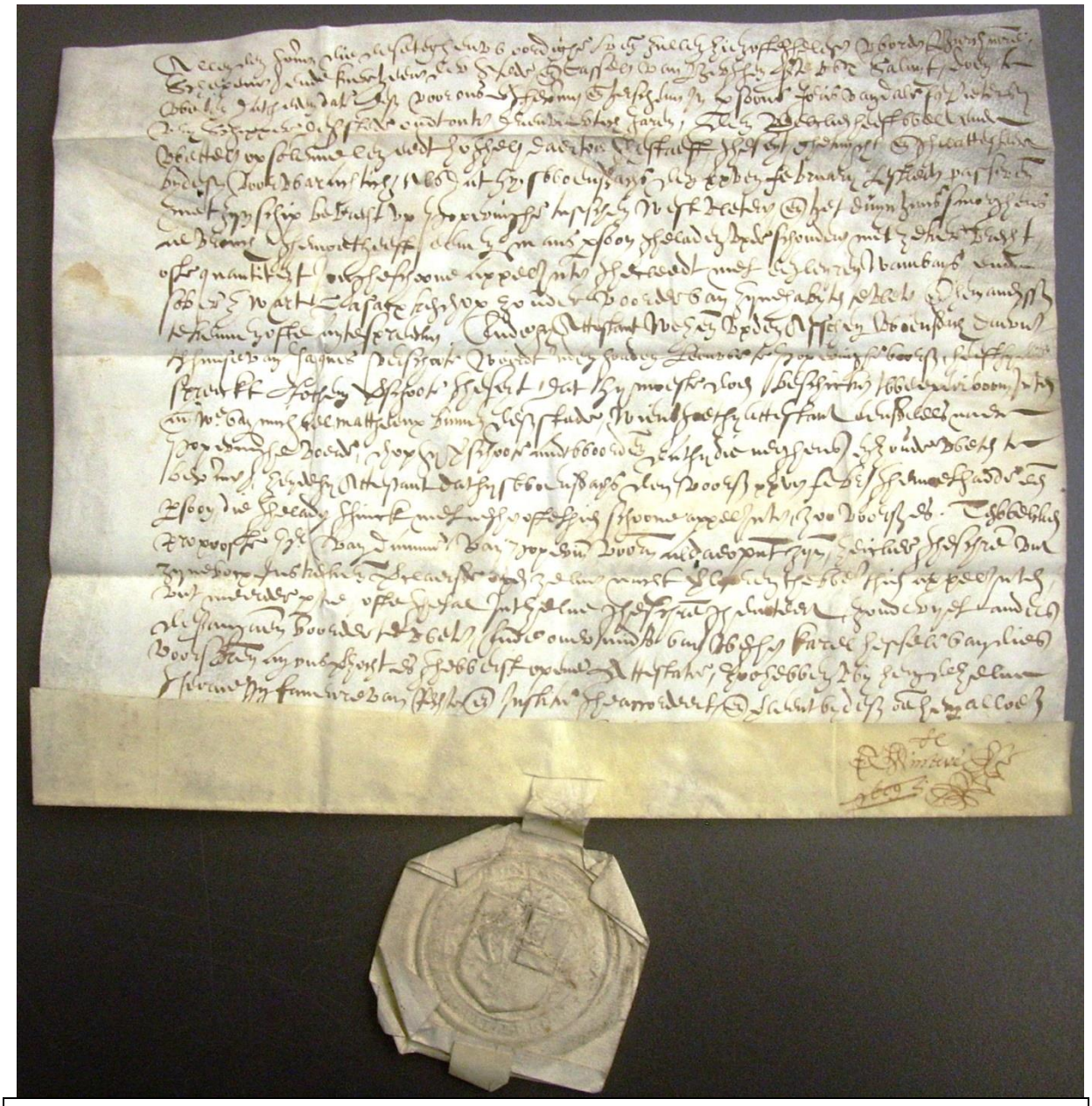

an de weduwe van **Michiel Matthieux** binnen deser stede
wiens goet - hy attestant - eensdeels naer Poperinghe voerde -
daerop hy Verschoote andtwoordende dat hy die nerghens en zoude weten te becommen,
zeyde hy attestant dat hy swoensdachs den voorseide xxvste – *25 ste* - february
ghemoet hadde eenen persoon die gheladen ghinck met neghen ofte thien schoone appelinten,
zoo voorseit es.
ten welcken propooste **Pieter Vandamme** van Poperinghe voornoemd aldaer present zynde,
zeicker gheschrifte vut zyne boexken es treckende -
verclaersde opden zelve nacht verloeren thebben thien appelinten vut meerder partie ofte
ghetal int selve gheschrifte ghenoteert
zonder by elckanders des aengaende voorder te weten
ende overmidts van weghen Karel Hessele ende Andries voorschreven an ons versocht es
gheweest opene attestatie
zoo hebben wy hem de zelve gheirne in faveure van rechte ende justitie gheaccordeert ende
verleent by desen
omme hem alleenelick

te dienen ende van weirden te syne daer ende zoo behooren zal
dit was in kennesse der waerheyt ghedaen ende ghegheven onder de zeghel metgaders zeghele van zaken der voorseide stede ende casselrie
by verzoeck vande partie hiervoren vutghangende
up den zesten aprilis xvjc ende neghene

Uit deze getuigenis leren we dat de appel-enten die Caerle Hessele met zich meedroeg 's morgens vroeg op de 25ste april gestolen waren van Pieter Vandamme, die er nu 10 miste. De getuigenis werd blijkbaar op de eerste april afgenomen en de akte pas op de 6de april opgesteld, ondertekenden gezegeld De nieuwe versie van de getuigenis luidt als volgt:

Compareerde ten onderschreven daeghe voor burghmeesters ende schepenen der stede van Poperynghe**,**
Jooris van Daele, schipper van zijnen style,
woonende tot Berghen Ste. Winnocx, oudt zevenvichtich jaren, ofte daer ontrent,
zecht ende affirmeert by solemnele eede daertoe behoorlick ghestaeft
dat de affirmatie by hem deposant voor burghmeesters ende schepenen der voornoemde stede van Berghen ghedaen inder voorme ende manieren zoo die ghescreven es, opden eersten deser maendt van april van poincte te poincte warachtich es,
ende alzoo hem deposant hedent ghetoocht es gheweest – present schepenen,
den persone van Caerle Hessele alhier ghevanghen, zecht dat hy Caerle es den zelven die hy twonsdaeghs naer St. Mathysdagh, wesende xxv february laestleden, ghesien heeft passeren op de oostzyde vande vaert deser stede, **ontrent het duunhuis** smorghens ontrent het rysen vande zonne, ghelaeden op zijnen rechter schoudere met eene vrecht jonghe schoone appelenten, in ghetaele van ix ofte x die tzamen ghebonden waeren,
nemende zijnen wech ghelick of hy naer Renynghe hadde willen trecken, welcken Caerle alsdanne ghecleet was met een leren wambuys ende een sober zwart casacxken,
verclaerende den deposant andermael zekerlick wel te weten dat het was den voornoemde Caerle emmers den ghonnen die hem hedent ghetoocht es gheweest, zoo voorseit es,
ende op alsmede ghevraecht, zecht niet breeders te wetene,
sluut midts dien zijne depositie
Actum den xiijde aprilis 1609

De volgende getuige is een hagevlechter of hageleider.

Compareerde ten voorschreven daeghe voor tcollegie voorseit,
Daneel van Zandtvoorde, smet[9] van zijnen style, oudt xlvj – *46* - jaeren ofte daer ontrent,
verclaerde op eedt, dat Caerle Hessele om hem deposant met **Pieter Verborne** ghewrocht heeft **int stoppen vande haeghe**[10] ontrent St. Mathys dagh laestleden, wesende de weke voor vastelavent, niet wetende den justen dagh deur zijne

[9] Smet = smid
[10] Stoppen van de haeghe – de haag stoppen of vlechten

deposant absentie als wesende ten zelve tyde te St. Omaers, zijnde vandaer ghekeert svrijdaeghs voor den zelve, vastelavent ende heeft bevonden den meerder deel van de zelve haeghe ghestopt te zijne, -
niet wetende voor zeker of de zelve werclieden met de zelve wercke besich ende onledich hadden, sdaeghs naer Ste. Mathys dagh wesende xxv – *25* - van sprockle[11] laestleden ofte niet, nemaer heeft wel verstaen vuten monde vanden voornoemde Caerle **dat hy hem beclouch van cleene daghheure twelcke hy in tzelve werck ghewonnen hadde**, twelcke den voornoemde Pieter Verborne zeyde jeghens den deposant inde absentie van de voornoemde Caerle **dat hy ghoede daghuere ghenouch zoude ghewonnen hebben indien den zelve Caerle vrouch in tyden ende wylen te wercke ghecommen hadde** - daertoe voughende den zelven Borne dat den voornoemde Caerle zeere laete smorghens te wercke quam, te weten somtijden ten ix – *9* - ofte x – *10* - heuren[12] wanof den zelve Verborne, hem becloegh.
Niet breders wetende, sluut zijne depositie.

Caerle Hessele had zeker niet de reputatie van een harde werker te zijn! Alhoewel onze volgende getuige Pieter Verborne het anders beweerde.

Copie
Comparerende voor mij openbaer notaris present de ghetuughen hier onder ghenoomt **Pieter van Borne,** landsman ende decker[13] van zijne nerynghe, oudt xxviij – *28* - jaeren ofte daer ontrent, verclaerde op zijnen eedt daertoe by mij hooghelick vermaent,
dat hy sdaechs naer St. Matthysdach laetsleden wezende wonsdach, te weten den 25ste van sporckel 1609, ghewrocht heeft met **Daneel van Zandtvoorde**, stoppende zijne ghezeyn ende met hem wrochte ten zelve daghe van snuchtens vroech ontrent ten ryzen van de zonne ofte daervooren tot des avonts al late Caerle Hessele tot naer het ondergaen vande zonne,
zonder dat hy Hessele vut zijn zelve werck ghynck, dan een weynich des noens om te eten, als wanneer hy terstont weder keerde ende nerstich wrocht tot den avont ter zoo voorschreven es,
Sluutende hier mede zijne affirmatie den x april 1609
Present **Christiaen van de Clichhove ende Jan Beun**, toorconde
Onder stond een marck ende daerby stond ten laste van Pieter van Borne, noch meerder stond
Aldus ghehoord ende gheexamineert my toorconde **Pieter Ellieul**

Na deze getuigenissen is het aan de baljuw om zijn beschuldigingen op te stellen.

Faicten ende delicten byden bailliu[14] causa officy[15] anngheseit **Caerle Hessele filius Christiaen** ghevanghene overgheleit voor burghmeesters ende schepenen der stede van Poperynghe omme de zelven Carle daerop te hooren ende examineren
Inden eersten den voornoemden bailliu zecht ende posteert dat den voornoemde Caerle hem vervoordert heeft binnen zes weken herrewaert hem te vynden ten differente stonden by nachte in eene queeckerie van alderhande fruytbomen toebehorende **Pieter van Damme** de jonghe gheleghen neffens zijne hofstede.

---

[11] Sprockle = februari
[12] Heuren = ure
[13] Decker = strooidekker = veel strooidekkers deden het ambacht van hageleider naast hun strooidekkerswerk. Het ene werd immers meer in de winter gedaan en het ander in de zomer.
[14] De baljuw was op dat moment **Matheus Lottin**
[15] Causa officy = beroepsmatig

vut welcke queeckerie de zelve Caerle gheweert heeft **een goot ghetal van appelenten ende peerenten** te weten
opden xxviij lauwe - *28 januari* - laestleden – xj – *11*
den ijde sporcle - *2 februari* - daerner – ix – *9.*
den xij – *12* - der zelver – xx – *20.*
den xiijde – *13* - der zelver – vj – *6.*
den xxste – *20* - der zelve – xxvj – 26
den xxiiiij – *25* - der zelve maent ix – *9.*

Van alle welcke de zelve Caerle onder andere ghedreghen heeftten huyse van **Mahieu Oustlant** in Bertene xij appelenten die hy hem Oustlant vercocht heeft ten twee differente stonden te weten zesse opden iij february laetstleden ende zesse andere binnen x ofte xij daeghen daernaer de zesse eerste voor ij pond ofte iiij pond parisis ende dandere voor een spynt coorne
Ten welcken tyde de zelve Caerle van hem Oustlant ondervraecht zynde, waer hy woonde, zeide dat hy woonde te Poperynghe - niet verre vande huyse van Ghelein Diedeman in eene **hommelkeete** hem Diedeman toebehoorende
toedies dat hy eene cleene queeckerie hadde hem toebehoorende daervute hy de zelve appelenten gheweert hadde midts dat hy moeste van daer verhuysen.
Den heescher lecht oock in faicte dat den verweerder ghesien es gheweest over zekeren tyt gaende lancx de schipvaert gheladen met thien enten ofte boomkens die hy ontwyffelick yemant moet ontvremt ende ghestolen hebben
Toedien den verweerder heeft zekeren schippere ghevraecht of hy voor den verweerder niet en zoude willen een deel boomkens beschicken tot St. Omaers –
daertoe voughende dat de verweerder opden xxste februari laetsleden heeft ghesien gheweest gaende lancx de vaert deser stede tusschen het duynhuys ende Westvleteren ghelaeden met ix ofte thien boomkens ofte appelenten de zelve verweerder daerup oock te hooren ende examineren

De voornoemde Caerle zecht dat hy corts naer kersmesse laetsleden ghedreghen ende vercocht heeft zes appelenten anden zelven Mahieu Oustlant ende daer vooren ontfanghen heeft iiij - *4* - pond parisis
kennende oock dat hy zekeren tyt daer naer noch ghedreghen heeft andere zes appelenten anden zelve Oustlant ende daer voor onfan een spynt coorne ende ghevraecht waer hy de zelve appelenten ghecocht hadde – zecht de zelve appelenten ghedreghen hadde – zecht de zelve ghelicht te hebben jeghens **eenen Anthoine woonende by den cockuut meulene**[16] wiens toenaeme hem onbekent es ende ghecoht iiij stuvers tstick.
Ende ghevraecht wat hem moveerde tzelve als ghisteren te lochenen – zecht dies gheen redene te weten – zecht toedies dat den voornoemde Anthoine – als hy Caerle de zelve boomkens ofte enten vercocht naer den huuse van Oustlant met hem ghynck ende droegh de zelve enten – ende zeyde den zelve Anthoine jeghens hem Caerle dat hy hadde eenen oom woonende te Boesschepe ghenaempt **Jan Bugoot**.

De verweerder ontkent als boven zegghende dat hy de zelve daeghe – de haeghe stoppede van Daneel van Zandtvoorde – twelck blycken zal
Ende voorder ghevraecht op andere poincten zecht dat hy ghehauwen heeft vut het elst van Pieter de Clercq de nombre van ijc 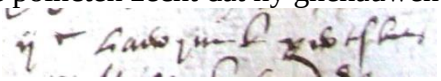 haerynck pertsen ende vercocht an Marcx Maerten voor de somme van iij schele elck hondert.

22 april 1609 - **Een dief van appelenten** - Processen - SAP 118 - 8 - nummer 24

Ampliatie[17] **van heessche** omme den bailliu causa officy heescher
jeghens ende in prejudicie[18] van **Caerle Hessele,** ghevanghen verweerder
voor mijn heeren burghmeesters ende schepenen der stede van Poperynghe ten delicten

Alvooren den heescher komt den juge indachtich de faicten ende delicten by sheeschers voorgaenden heesch ende calainge[19] sverweerders laste ghedient
metten redenen ende motyfven daerby gheroert, waerby den heescher persisteert

In teecken vandien wiert de verweerder des anderendaeghs xxste – *20 ste* - der voorseide maent ghesien gaen lancx de vaert deser stede **ontrent den duynhuuse** smorghens met t'rysen van de zonne ghelaeden met dierghelycke ghetal van appel-enten zoo de juge ghebleken es omme ghenoughen.
welcken verweerder ontrent den zelven tyt oock ghezien es gheweest **byden overdraghe vande Coppernolle** met een ander vrecht appelboomkens - den verweerder met meer anderen wilde besteden an sekeren schippere die hy aldaer vont te bevrachten - hebbende dies metten zelven schippere diversche propoosten - zegghende onder andere den verweerder indien wij accorderen - ick zal dese hier laten ende d'ander zal ick u inden avont ofte den toecommende nacht beschicken.
op alle poincten de verweerder ghevraecht ende wettelick ghe-examineert zijnde en weet niet te zegghen jeghens wie hy de zelve ghecocht heeft.

---

[16] cockuut meulene = Koekuit Molen
[17] Ampliatie = aanvulling
[18] In prejudicie : ten laste van
[19] Calainge = vordering

Weesende een notoor teecken dat de verweerder de zelve ghestolen heeft ende gheweert vuter quekerie vanden voornoemde Van Damme
die ten zelven tyden bet[20] dan hondert appelenten verlooren heeft.

Mids welcken den heescher nemende conclusie - tendeert ende concludeert ten fyne[21]
dat de verweerder by ulieden heeren sententie diffinitifve ende over recht ghewyst ende ghecondemneert zal zyn byden officier criminel [22]gheleet te zyne tot **opde oude marckt deser stede ende aldaer gheexecuteert metten baste[23] -** datter de doot naervolghe
ende zal toedien al zelve goet zyn gheconfisceert - de costen ende mysen van justitie vooren afgaende
in exemple an ander ofte in alzulcke ander pene ter tsy capitale ofte andere als de juge bevynden zal te behooren
ende int cas van vooren denegatie[24] ende loochenynghe dheerscher **tendeert tot rigoureus examen ende torture** ghedoghende daerup alvooren recht

Ghedient met den jste – *eerste* - heesche ende ander employen - den xxij – *22* - april 1609 ter camer

De rechtbank oordeelde dat de verdachte verhoord diende te worden 'ter torture' en dat had zijn resultaat. Op de 6de mei 1609 krijgen we de bekentenis van Caerle Hessele te horen:

Opden vj – *6de* - mey 1609
Den verweerder ligghende **op de banck in torture**, verclaerst dat hy gheweest heeft in de queckerie van **Pieter van Damme filius Matheus**, corts naere Kersdagh ende aldaer ghelicht ende vutghespit ten twee stonden de nombre van xij- *12* - boomkens telcken vj – *6* - , ende die vercocht an **Mahieu Oustlant**, zoo hy tander tijden ghekent heeft, zonder dassistencie van yemandt[25].
Ende voorder ghevraecht, zecht vier reysen[26] gheweest te hebben in de zelve queeckerie ende telcken reyse vj – *6* - ghelichtende die twee vrechten vercocht te hebben an eenen man te Westvletteren **by de Plancke Brugghe**, over dandere zijde van twaeter woonende.

---

[20] Bet : meer dan
[21] Ten fyne : ten einde
[22] Officier crimineel : de beul
[23] Gheexecuteert metten baste : geëxecuteerd met de strop
[24] Denegatie = ontkenning
[25] Zonder d'assistencie van yemandt : zonder iemands hulp
[26] Vier reysen = vier keren

Ende ghevraecht of hy niet en heeft willen besteden zeker nombre van appelboomkens an een schipper te bevrechteghen naer St. Omaers, **zecht dat jae**, ende dat het was op St. Mathysdach laestleden ende zecht toedien dat hy drye vrechten anden zelve pachter byde **Plancke Brugghe** ghelevert heeft, de twee reysen telcker vj.
Ende zecht oock dat hy op Ste. Mathijs dach snachts ghedolven heeft vut de zelve queckerie de nombre van x – *10* - boomkens ende dezelve tsanderdaeghs snuchtens vrouch voor de zonne rys, ghedreghen ende vercocht anden zelve pachtere by de zelve brugghe ende zecht doe dien dat hy van daer ghekeert es naer huus, langhes den zelve schipvaert

Den verweerder **andermael naer torture gheexamineert** den xxiiij – *24* - hueren ghepasseert zijnde, verclaerst dat hy de twaelf boomkens die hy Mahieu Oustlant vercocht, de zelve ten twee stonden vut ghedolven te hebben ende ghehaelt vut de queeckerie van Pieter van Damme, inden nuchtendstond metter daegheraet zonder de weete vanden zelve Damme
Actum den vijste – *7de* - mey 1609

En daarmee eindigt het verhaal van de dief Caerle Hessele. We zien dat de baljuw Mattheus Lottin, niet alleen de ondervraging 'ter torture' gevraagd heeft, wat uitgevoerd werd, maar tevens de 'executie met de strop'. Of dit laatste ook het geval geweest is, weten we niet. We vonden – tot nu toe - verder geen documenten in ons stadsarchief te Poperinge, die deze ophanging konden bewijzen.